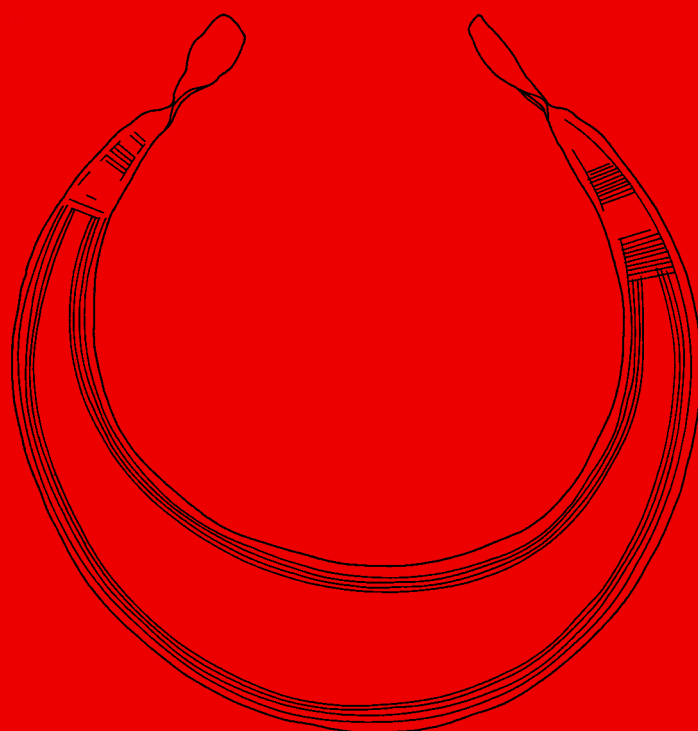

LUNULA

Archaeologia protohistorica

XXIII

Arlon
21.02.2015

Een bronzen beitel te Emelgem (prov. West-Vlaanderen, België)

Bart MAERTENS¹ & Guy DE MULDER²

1. Inleiding

Bij veldprospectie in een landbouwzone tussen de gemeentes Emelgem en Ardoorie werd op een akker een bronzen beitel gevonden (fig. 1). De vindplaats bevindt zich langsheen de Izegemsestraat in de nabijheid waar deze weg de Roobeek kruist. In de onmiddellijke omgeving werd een aantal jaren terug een waterspaarbekken aangelegd. Gezien de ingrepen in de omgeving is het best mogelijk dat de beitel afkomstig is uit verzette grond voor het waterspaarbekken nabij de Roobeek. De beitel is in elk geval afkomstig uit een lager gelegen zone in de nabijheid van een beek, een potentieel zogenaamde 'natte' context.

2. Beschrijving

De tongbeitel meet 53 mm. De maximale breedte is 23mm. De dikte bedraagt maximaal 5mm. Het gewicht is 9,85 gr. De snede is aan een zijde duidelijk afgevlakt en de zijkant is lichtjes beschadigd. De beitel heeft een bruine tot groene kleur. Het oppervlak is licht ruw (fig. 2).

Tongbeitels komen niet zo frequent voor in de set van bronzen artefacten in Vlaanderen. De enige andere gedocumenteerde vondst is afkomstig uit Lokeren in de Scheldevallei. De exacte vondstomstandigheden zijn echter niet gedocumenteerd. Het object maakte deel uit van de collectie Maertens de Noordhout en is nu bewaard in het STAM (Desittere & Weissenborn 1977: 27; Verlaeck 1996: 98, nr.93).

In het depot van Ommerschans in Overijssel is een verwant type tongbeitel aangetroffen. Deze vondst is iets langer (8,6 cm) dan het exemplaar van Emelgem (Butler & Bakker 1961: 200, fig. 3.4). Een recente datering plaatst dit type object in de midden bronstijd, specifiek de MBA1 Acton Park fase (Needham 1990: 245-246). Een tweede voorbeeld is aangetroffen in het depot van Burgess Meadow in de omgeving van Oxford. De samenstelling van dit ensemble wordt gedateerd in de jongere Penard fase aan het begin van de late bronstijd (Hawkes 1955: GB6.5; Pearce 1984:39,fig. 14f). Een derde exemplaar is afkomstig uit de Thames ter hoogte van Millbank in London. De beitel is nog bevestigd in een schacht van hertengewei (Hawkes 1955: GB6..6.5).

Met behulp van beschikbare ¹⁴C-dateringen werd recent geprobeerd om een relatieve chronologie voor het Britse brons-

Fig. 1. Lokalisatie van Emelgem (tekening J. Angenon, UGent).

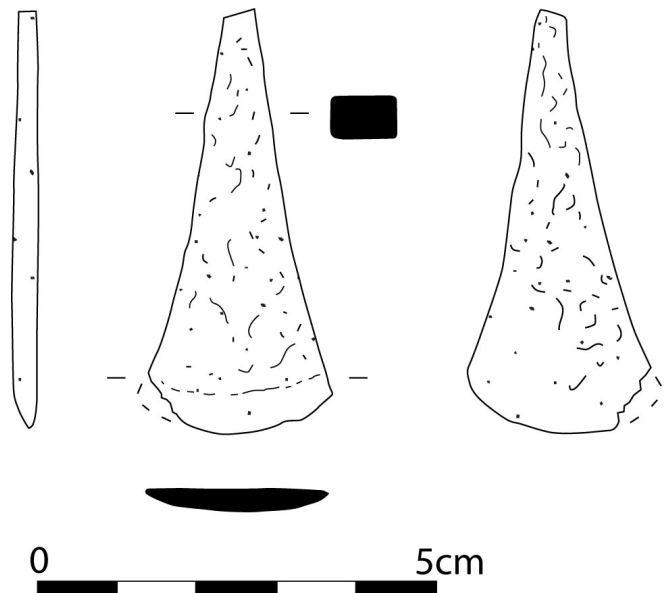

Fig. 2. De bronzen beitel (schaal 1/1) (tekening J. Angenon, UGent).

tijndinstrumentarium op te bouwen. Acton Park I valt zogezegd in de Periode IV (1700-1500 cal BC) van de Britse bronstijdchronologie, maar goede ¹⁴C-dateringen zijn momenteel niet beschikbaar (Needham 1996: 132-133; Needham *et al.* 1997: 84-86). De jongere Penard wordt in de Periode V (1500-1150 cal BC) geplaatst (Needham 1996: 133-14). De

¹ Rotselaan 7, 8870 Izegem. E-mail: maertens_bart@skynet.be

² Vakgroep Archeologie, Universiteit Gent, Sint-Pietersnieuwstraat 35, B-9000 Gent. E-mail: Guy.Demulder@UGent.be

oudste datering van een artefact uit deze periode levert een ouderdom op van 3045±55BP (OxA-5187). De jongste datering gaat terug tot 2910±45BP (OxA-5950). Op basis van de ¹⁴C-resultaten wordt de aanvang van deze metallurgische traditie ten vroegste in de 14de-13de eeuw v.Chr. voorgesteld. Het einde situeert zich in de 12de- vroege 11de eeuw. v.Chr. (Needham *et al.* 1997).

3. Besluit

Het type tongbeitel aangetroffen te Emelgem is eerder zeldzaam. De schaarse dateerbare parallellen situeren dit type artefact in de midden bronstijd tot de aanvang van de late bronstijd.

In vergelijking met de Scheldevallei tussen Gent en Antwerpen en de Maasvallei kan de provincie West-Vlaanderen als een relatief arme regio worden beschouwd op het vlak van bronzen objecten. Emelgem situeert zich echter in de vallei van de Mandel, een bijrivier van de Leie. Deze regio leverde een reeks interessante vondsten op die wijzen op het potentieel van dit gebied voor de bronstijd. Het betreft een hielbijl te Hooglede, gedateerd midden tot begin late bronstijd en een mogelijke bronzen ring te Roeselare (Warmenbol 1990:43-44). Te Dentergem zijn nabij de Peperlabeek indicaties van een nederzetting aangetroffen die late bronstijd aardewerk en een aantal bronsieraden hebben opgeleverd (Warmenbol 1990: 33 & 39-40). Uit de Leie te Harelbeke is verder een zogenaamd karpertongzwaard aan het licht gekomen (Brandherm & Warmenbol 2008).

Bibliografie

BRANDHERM, D. & WARMENBOL, E. 2008. The carp's-Tongue sword discovered in Harelbeke (Western Flanders, Belgium). Reassessing an old find. *Lunula. Archaeologia protohistorica*, **XVI**, pp. 43-47.

BUTLER, J.J. & BAKKER, J.A. 1961. A forgotten Middle Bronze Age hoard with a Sicilian razor from Ommerschans (Overijssel). *Helinium*, **I/3**, pp. 193-210.

DESITTERE, M. & WEISSENBORN, A.M. 1977. *Voorwerpen uit de Metaaltijden*. Gent: Bijloke-Museum.

HAWKES, C.F.C. 1955. *Grave-groups and hoards in the British Bronze Age*, Inventaria Archaeologica. Great Britain 1. London: Garraway Limited.

NEEDHAM, S. 1990. Middle Bronze Age ceremonial weapons : new finds from Oxborough, Norfolk and Essex, Kent. *The Antiquaries Journal*, **LXX**, **II**, pp. 239-252.

NEEDHAM, S. 1996. Chronology and periodisation in the British Bronze Age. In : K. RANDSBORG (ed.), *Absolute chronology. Archaeological Europe 2500-500 BC*, Acta Archaeologica 67/ Acta Archaeologica Supplementa I. København: Munksgaard, pp. 121-140.

NEEDHAM, S., BRONK RAMSEY, C., COOMBS, D., CARTWRIGHT, C. & PETTITT, P. 1997. An independent chronology for the British Bronze Age metalwork: the results of the Oxford Radiocarbon Accelerator Programme. *The Archaeological Journal*, **154**, pp. 55-107.

PEARCE, S.M. 1984. *Bronze Age metalwork in southern Britain*. Aylesbury: Shire publications.

VERLAECKT, K. 1996. *Between River and barrow. A reappraisal of Bronze Age metalwork found in the province of East-Flanders (Belgium)*, BAR International Series 632. Oxford: Tempus Reparatum.

WARMENBOL, E. 1990. De Bronstijd- en -nijverheid in West-Vlaanderen: een status quaestionis. *Westvlaamse Archaeologica*, **6/2**, pp. 33-48.